

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО - НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
протоколом засідання
Вченої ради навчально-наукового
інституту управління
від «22» листопада 2023 року № 3

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
зі спеціальності

**Освітньо-професійна
програма**

Публічне управління та адміністрування

Спеціальність

281 Публічне управління та адміністрування

Програма атестаційного екзамену зі спеціальності для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування».

Розробники:

Бражко Олена Вадимівна, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету

Чечель Анна Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету

Зелінська Марина Ігорівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування навчально-наукового інституту управління Маріупольського державного університету

Програма атестаційного екзамену зі спеціальності обговорена та схвалена на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування протокол від 28 серпня 2023 року № 1.

© Бражко О.В., 2023

© Чечель А.О., 2023

© Зелінська М.І., 2023

© МДУ, 2023

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Атестаційний екзамен зі спеціальності є складовою атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та проводиться екзаменаційною комісією після завершення теоретичної і практичної частини навчання за освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» з метою комплексної перевірки знань здобувачів, досягнення ними запланованих результатів навчання і встановлення фактичної відповідності рівня набутих здобувачами компетентностей її вимогам.

Метою атестаційного екзамену є визначення фактичної відповідності набутих здобувачами знань, умінь та інших компетентностей під час вивчення навчальних дисциплін, які входять до його складу, вимогам освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування».

Завданнями атестаційного екзамену є:

– комплексна перевірка науково-теоретичної та практичної підготовки здобувачів з метою встановлення відповідності засвоєних ними рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»;

– розроблення пропозицій щодо подальшого поліпшення якості підготовки фахівців.

Атестаційний екзамен зі спеціальності за освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти базується на таких нормативно-правових актах:

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 29.10.2018 р. № 1172.

Положення про організацію освітнього процесу у Маріупольському державному університеті (нова редакція) (протокол засідання Вченої ради МДУ від 23.12.2020 № 7, введено в дію наказом МДУ 28.12.2020 №326).

Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у Маріупольському державному університеті (нова редакція) (протокол Вченої ради МДУ від 25.03.2015 № 6 (у редакції, затвердженій протоколом Вченої ради МДУ від 23.06.2021 №12), введено в дію наказом МДУ 24.06.2021 № 211).

Атестаційний екзамен є одним із складників завершального етапу реалізації освітньо-професійної програми на першому рівні вищої освіти.

Компетентності та результати навчання

<p>Інтегральна компетентність</p>	<p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p>
<p>Загальні компетентності</p>	<p>КЗ1. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями. КЗ2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. КЗ3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. КЗ4. Здатність бути критичним і самокритичним КЗ5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. КЗ6. Здатність працювати в команді. КЗ7. Здатність планувати та управляти часом. КЗ8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. КЗ9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. КЗ10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. КЗ11. Здатність спілкуватися іноземною мовою. КЗ12. Навички міжособистісної взаємодії. КЗ13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>КФ1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів. КФ2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів. КФ3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки. КФ4. Здатність використовувати в процесі підготовки і впровадження управлінських рішень сучасні ІКТ. КФ5. Здатність використовувати систему електронного документообігу. КФ6. Здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій. КФ7. Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності. КФ8. Здатність готувати проекти управлінських рішень та їх впроваджувати. КФ9. Здатність впроваджувати інноваційні технології. КФ10. Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування. КФ11. Здатність у складі робочої групи проводити прикладні</p>

	<p>дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>КФ12. Здатність застосовувати ефективні управлінські інструменти публічного управління та адміністрування в органах державної та регіональної влади, місцевого самоврядування з урахуванням тенденцій сталого розвитку держави та Приазов'я зокрема.</p>
<p>Результати навчання</p>	<p>РН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.</p> <p>РН2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.</p> <p>РН3. Уміти усно і письмово спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>РН4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.</p> <p>РН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>РН6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.</p> <p>РН7. Уміти організовувати та брати участь у волонтерських/культурноосвітніх/спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції.</p> <p>РН8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.</p> <p>РН9. Знати основи електронного урядування.</p> <p>РН10. Уміти користуватися системою електронного документообігу.</p> <p>РН11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формувати рекомендації в межах своєї компетенції.</p> <p>РН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.</p> <p>РН13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.</p> <p>РН14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.</p> <p>РН15. Застосовувати методи контролю якості у сфері професійної діяльності.</p> <p>РН16. Використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.</p> <p>РН17. Уміти застосовувати демократичні технології прийняття управлінських рішень, враховуючи інтереси й потреби громадян, суспільства та держави в умовах повоєнного відновлення України та Приазов'я зокрема.</p>

Перелік програмних питань з дисциплін

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

1. Базові принципи поведінки представників публічного адміністрування.
2. Види взаємозв'язків у системі публічної адміністрації: підвідомчість, підпорядкованість (підлеглість), підконтрольність, відповідальність.
3. Визначення конфлікту інтересів у публічному адмініструванні.
4. Відповідальність державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.
5. Влада як основний засіб публічного адміністрування.
6. Громадський контроль публічної адміністрації: поняття, нормативно-правове регулювання його здійснення.
7. Діловий та службовий етикет у публічному адмініструванні.
8. Електронні адміністративні послуги та критерії оцінки якості їх надання.
9. Етична інфраструктура публічного адміністрування.
10. Етичні виміри службових взаємовідносин у публічному адмініструванні.
11. Етичні засади взаємодії представників публічного адміністрування і громадян.
12. Етичні кодекси представників публічного адміністрування.
13. Ефективна комунікація, як засіб вирішення міжособистісних конфліктів в публічній адміністрації.
14. Європейські принципи публічного адміністрування: основна характеристика.
15. Загальна характеристика освіти як об'єкту публічного адміністрування.
16. Загальна характеристика публічного адміністрування в адміністративно-політичній сфері.
17. Законність та відповідальність у державному та публічному управлінні.
18. Засади організації публічної адміністрації: концентрація, деконцентрація, централізація, децентралізація, автономія.
19. Інфокормаційно-комунікаційна влада в сучасному суспільстві (тенденції глобалізації).
20. Компетенція органів публічної адміністрації.
21. Комунікативна компетентність посадовця в публічній адміністрації.
22. Комунікаційні потоки в системі публічного адміністрування.
23. Конфлікти інтересів у професійній діяльності державних службовців: поняття та шляхи впровадження.
24. Критерії оцінки та вимоги до веб-сайтів органів влади.
25. Організаційна культура та лідерство в публічному адмініструванні.
26. Основні засади комунікацій з громадськістю в публічній адміністрації.
27. Основні засади структурної побудови публічної адміністрації: субординація, координація, співпраця.
28. Особливості організації публічної служби в країнах ЄС.
29. Поняття та елементи системи органів публічної адміністрації.
30. Поняття та класифікація форм діяльності публічної адміністрації.
31. Основні підходи до розуміння публічного адміністрування та його еволюції.
32. Структура механізму та органів публічного адміністрування.
33. Відповідальність органів державної влади та місцевого самоврядування за правопорушення у сфері публічного адміністрування.
34. Предметна сфера публічного адміністрування.
35. Правопорушення та відповідальність у публічному адмініструванні.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

1. Державна влада — дійовий засіб авторитарної організації спільної діяльності людей в умовах громадянського суспільства.
2. Державне управління — процес реалізації державної влади, її динаміка і зміст.

3. Механізм державного управління, його основні елементи.
4. Функції державного управління, їх система та класифікація.
5. Поняття, основні ознаки та види органів державної влади.
6. Основні форми децентралізації державно-владних повноважень.
7. Державні адміністрації як місцеві органи виконавчої влади, їх система й особливості конституційно-правової природи.
8. Підвищення дієздатності держави та державного управління в контексті Послання Президента України до Верховної Ради України.
9. Поняття та основні принципи місцевого самоврядування.
10. Принцип правової автономії місцевого самоврядування.
11. Принцип організаційної автономії місцевого самоврядування.
12. Принцип матеріально-фінансової автономії місцевого самоврядування.
13. Місцеве самоврядування у процесі здійснення виконавчої влади.
14. Місцеве самоврядування у процесі народовладдя.
15. Основні теоретичні концепції місцевого самоврядування, їх вплив на практику державотворення в Україні.
16. Державницька концепція місцевого самоврядування.
17. Громадська концепція місцевого самоврядування.
18. Концепція муніципального дуалізму.
19. Система місцевого самоврядування, її загальна елементна характеристика.
20. Правова основа місцевого самоврядування, її загальна характеристика та проблеми розвитку.
21. Організаційна основа місцевого самоврядування, її загальна характеристика та проблеми розвитку.
22. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування, її загальна характеристика та проблеми розвитку.
23. Територіальна основа місцевого самоврядування, її загальна характеристика та проблеми розвитку.
24. Територіальні громади, їх види, основні функції та повноваження.
25. Основні форми прояву активності, життєдіяльності територіальних громад.
26. Виключні повноваження територіальних громад, проблеми їх правового регулювання та реалізації за сучасних умов.
27. Основні принципи та порядок об'єднання (роз'єднання) територіальних громад з метою їх оптимізації.
28. Особливості правового статусу районних у містах територіальних громад.
29. Система органів місцевого самоврядування, її загальна елементна характеристика.
30. Сільська, селищна, міська рада, її основні функції і повноваження.
31. Основні форми роботи сільської, селищної, міської ради, актуальність питання про їх вдосконалення.
32. Особливості правового статусу районної у місті ради.
33. Особливості правового статусу районної, обласної ради.
34. Система, порядок утворення та особливості правового статусу органів самоорганізації населення.
35. Виключні повноваження сільської, селищної, міської ради, їх види та особливості правової природи.
36. Особливості правового статусу виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.
37. Власні (самоврядні) та делеговані повноваження у системі місцевого самоврядування, особливості їх правової природи та реалізації.
38. Особливості правового статусу сільського, селищного, міського голови.
39. Принципи розподілу та делегування повноважень у системі місцевого самоврядування.
40. Місцеві вибори, їх види, основні принципи, організація проведення.

ЛІДЕРСТВО ТА НАЛЕЖНЕ ВРЯДУВАННЯ

1. Реалізація лідерського потенціалу особистості.
2. Поради успішних людей з розвитку лідерського потенціалу.
3. Ретроспективний аналіз підходів до визначення поняття «лідерства».
4. Методики самодіагностики лідерського потенціалу.
5. Еволюція ідей відбору лідерських якостей.
6. Що таке самовиховання лідерських якостей ?
7. Програма самовиховання лідерських якостей.
8. Ваш особистий план розвитку лідерського потенціалу.
9. Корисні поради щодо розвитку лідерського потенціалу.
10. Тренінгові вправи і рольові ігри як форми самовиховання лідерських якостей у групі.
11. Типологія лідерства.
12. Модель формування лідерських якостей.
13. Лідерство великих полководців світової історичної сцени.
14. Лідерство у політиці.
15. Герої національно-визвольної боротьби.
16. Лідерство в науці та освіті.
17. Видатні винахідники та першовідкривачі України.
18. Лідери-господарники України.
19. Охарактеризуйте діяльність відомого полководця Олександра Македонського.
20. Охарактеризуйте діяльність генія політики Володимира Великого.
21. Охарактеризуйте діяльність відомого полководця Спартака.
22. Охарактеризуйте діяльність лідера господарника Симиренка Платона Федоровича.
23. Охарактеризуйте діяльність відомого полководця Юлія Цезаря.
24. Охарактеризуйте діяльність лідера господарника Терещенка Миколи Артемовича.
25. Охарактеризуйте діяльність героя національно-визвольної боротьби Михайла Грушевського.
26. Охарактеризуйте діяльність генія науки та нобеліанта України Іллі Мечникова.
27. Охарактеризуйте діяльність героя національно-визвольної боротьби Богдана Хмельницького.
28. Охарактеризуйте діяльність відомого полководця Чингізхана (Темучіна).
29. Лідерство і влада.
30. Персональне лідерство.
31. Лідерство і команда в публічній сфері як взаємодія.
32. Імідж лідера і його сприйняття.
33. Політичне лідерство.
34. Розвиток лідерства у публічному управлінні.
35. Політико-психологічні характеристики сучасних політичних лідерів.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ

1. Нормативно-правова база впровадження електронного урядування в Україні.
2. Основні національні програми та концепції з питань реформування національної системи електронного урядування.
3. Концепція інформатизації: нормативно - правове забезпечення.
4. Концепція розвитку інформаційного суспільства.
5. Концепція розвитку електронного урядування в Україні.
6. Глобалізація та розвиток світового інформаційного суспільства як фактори впливу на електронне урядування.
7. Наслідки впровадження електронного урядування.
8. Ризики впровадження електронного урядування.
9. Головні умови успішного впровадження електронного урядування.

10. Електронна демократія: поняття та зміст.
11. Форми та інструменти електронної демократії.
12. Цілі та основні напрями розвитку електронної демократії в Україні.
13. Електронна демократія як спосіб вираження політичної взаємодії.
14. Сектори та інструменти електронної демократії.
15. Електронна демократія в Україні.
16. Визначення мети та мотивів впровадження електронної демократії.
17. Стан та тенденції розвитку інструментів електронної демократії в Україні.
18. Зарубіжний досвід розвитку електронної демократії.
19. Сучасні тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.
20. Хмарні технології як підгрунття ІТ-архітектури системи електронного урядування.
21. Мобільні технології - основа розвитку e-government.
22. Технології Інтернет речей і «розумні технології».
23. Організаційні технології розвитку електронного урядування та електронної демократії.
24. Громадські проекти мобілізації людських ресурсів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.
25. Організаційні технології електронного урядування та електронної демократії.
26. Розвиток електронного урядування та електронна демократія як напрям національної інформаційної політики.
27. Індекс розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, національна система індикаторів рівня розвитку інформаційного суспільства, індекс мережевої готовності та глобальний інноваційний індекс як основа оцінювання рівня розвитку інформаційного суспільства.
28. Моніторинг розвитку електронного урядування в Україні.
29. Індекс розвитку електронного уряду та індекс електронної участі як основа оцінювання розвитку електронного урядування.
30. Основні аспекти організації електронної взаємодії органів публічної влади: єдина система електронної взаємодії.
31. Основні завдання щодо створення ЄСЄВ.
32. Стан та тенденції розвитку електронної взаємодії в Україні.
33. Програмне забезпечення електронної взаємодії публічних службовців: програмне забезпечення електронної взаємодії.
34. Розвиток електронного урядування на регіональному рівні в Україні.
35. Досвід впровадження електронного урядування в великих містах України.
36. Визначення понять «електронний регіон», «електронне місто», «розумне місто».
37. Реалізація електронної взаємодії в Європейських країнах: моделі електронної взаємодії.
38. Найкращі приклади впровадження електронного урядування та місцевому та регіональному рівнях: Австралія, Франція, Швейцарія та Об'єднані Арабські Емірати.
39. Причини та чинники виникнення корупції в органах публічної влади.
40. Шляхи їх подолання за допомогою інформаційно-комунікаційного інструментарію.

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

1. Поняття «політичні стосунки» і «політичні інститути».
2. Теоретичні підходи до аналізу політичних стосунків, політичних інститутів і політичних процесів.
3. Середній клас в сучасній Україні: особливості і проблеми формування.
4. Чинники, умови і етапи формування політичних партій в Україні.
5. Специфіка сучасних українських партій.
6. Становлення і розвиток сучасної української партійної системи: тенденції і протиріччя.
7. Поняття групи інтересів.
8. Механізм взаємодії груп тиску з органами державної влади.
9. Специфіка оформлення консервативної ідеології, спроби створення консервативних політичних організацій і інститутів.

10. Націоналізм і націонал-соціалізм: етапи формування і вплив на сучасний політичний процес.

11. Нестабільність і стабільність: теоретичні підходи до визначення; параметри.

12. Політичний конфлікт: сутність і особливості його вияву, можливі механізми дозволу.

13. Основні види конфліктів: проблеми класифікації.

14. Тероризм як тип політичної поведінки.

15. Політичний екстремізм.

16. Націоналізм — сутність і роль в політичних процесах і стосунках.

17. Переговорний процес: підготовка, структура, стадії.

18. Сутність поняття «публічна політика».

19. «Інформаційні війни»: учасники, цілі, технології.

20. Політична система модерністського типу (аналіз концепцій А. Турена та М. Крозьє).

21. Структурний функціоналізм як методологічна основа теорії політичної системи.

22. Конфлікт як фактор стабільності суспільства в теорії конфлікту Р. Дарендорфа.

23. Ідея політичної структуризації у працях Е. Гідденса.

24. Системна модель як породження концептуальних соціальних змін у працях П. Штомка.

25. Спростування «історизму»: К. Поппер. 32. Інтерпретація політичного процесу в роботах А. Бенлі і В. Парето.

26. Політичні інститути в концепціях Е. Дюркгейма і М. Дюверже.

27. Зміна політичного режиму та її вплив на зміну соціальної структури суспільства.

28. Соціальна політика як фактор взаємодії державних інститутів і соціальних груп.

29. Дайте визначення політичного конфлікту.

30. Поняття політичної кризи.

31. Типи конфліктів.

32. Стадії політичних конфліктів.

33. Причини політичних конфліктів.

34. Що таке військовий конфлікт?

35. Заходи запобігання військовому конфлікту.

36. Шляхи вирішення політичного конфлікту.

37. Розкрийте сутність і зміст міжнаціонального конфлікту.

38. Методи запобігання і вирішення міжнаціональних конфліктів.

39. Сформулюйте визначення політичного процесу і сутність політичних відносин.

40. Основні види політичних процесів.

ДЕМОКРАТІЯ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

1. Філософські засади демократичного врядування.

2. Формування суспільства і держави.

3. Функції держави.

4. Принципи демократії.

5. Сучасна демократія.

6. Права людини.

7. Еволюція прав людини.

8. Створення Організації Об'єднаних Націй.

9. Загальна декларація прав людини.

10. Негативні та позитивні права.

11. Розвиток уявлень про права людини в Україні.

12. Права людини в період до здобуття незалежності.

13. Еволюція прав людини в Україні.

14. Права людини в період після здобуття незалежності.

15. Міжнародні конвенції та пакти про права людини.

16. Захист прав людини під час війни.

17. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

18. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.
19. Конвенція про права дитини.
20. Рамкова конвенція про захист національних меншин.
21. Конвенція про права осіб з інвалідністю.
22. Механізми захисту прав людини.
23. Європейський суд з прав людини.
24. Механізми, що діють в Україні.
25. Реалізація прав людини та проблеми в цій сфері.
26. Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні.
27. Конституції та держава.
28. Виклики для конституційних демократій.
29. Історія конституціоналізму в Україні.
30. Суверенітет народу.
31. Адміністративно-територіальний поділ і система державного врядування в Україні.
32. Механізми демократії в державному врядуванні.
33. Система стримувань і противаг.
34. Прозорість.
35. Уряд як надавач послуг.
36. Обмеження влади.
37. Вибори та політичні партії.
38. Вибори та виборчі системи.
39. Роль виборів у демократії.
40. Політичні партії та партійні системи.

АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ

1. Поняття адміністративних послуг.
2. Передумови виникнення адміністративних послуг.
3. Правова основа адміністративних послуг.
4. Зміст, ознаки та функції адміністративних послуг.
5. Суб'єкти звернення та суб'єкти надання адміністративних послуг.
6. Діяльність держави та її виключна роль під час надання адміністративних послуг.
7. Основні вимоги до регулювання порядку надання адміністративних послуг.
8. Інформація про адміністративні послуги. 9. Вимоги щодо якості надання адміністративних послуг.
9. Суб'єкти надання адміністративних послуг та характеристика їх компетенції.
10. Система надання адміністративних послуг.
11. Джерела права та законодавства з надання адміністративних послуг.
12. Наукові концепції. Основні напрямки її розвитку та завдання на сучасному етапі.
13. Заява на отримання адміністративної послуги. Вимоги до заяви на отримання адміністративної послуги. Перелік та вимоги до документів, необхідних для отримання адміністративної послуги.
14. Суб'єкти надання адміністративних послуги. Права та обов'язки суб'єктів.
15. Строки надання адміністративних послуг.
16. Плата за отримання адміністративних послуг
17. Статус та роль центрів надання адміністративних послуг.
18. Порядок прийняття рішення про утворення центру надання адміністративних послуг.
19. Порядок затвердження положення про центр надання адміністративних послуг.
20. Порядок призначення на посаду та звільнення з посади Адміністратора.
21. Права та обов'язки адміністратора.
22. Завдання Адміністратора
23. Відповідальність Адміністратора за порушення діючого законодавства.
24. Поняття та класифікація державної реєстрації.

25. Нормативно-правові акти, що регулюють реєстраційну діяльність.
26. Класифікація діяльності, що підлягає державній реєстрації.
27. Система органів, що провадять реєстраційну діяльність та їх компетенція.
28. Поняття та ознаки ліцензії.
29. Види ліцензії. Ліцензійні умови.
30. Порядок отримання ліцензії.
31. Види діяльності, що підлягають ліцензуванню.
32. Наслідки провадження діяльності без отримання ліцензії. Анулювання ліцензії.
33. Значення сертифіката як документа дозвільного характеру.
34. Види сертифікатів.
35. Порядок отримання сертифікату.
36. Анулювання сертифікату. Наслідки провадження діяльності без сертифікації.
37. Поняття та ознаки консалтингових послуг.
38. Принципи надання консалтингових послуг.
39. Класифікація консалтингових послуг.
40. Суб'єкти надання консалтингових послуг.

3. Критерії оцінювання відповідей здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів складання атестаційних екзаменів здійснюється відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у Маріупольському державному університеті (нова редакція) (протокол Вченої ради МДУ від 25.03.2015 № 6 (у редакції, затвердженій протоколом Вченої ради МДУ від 23.06.2021 №12), введено в дію наказом МДУ 24.06.2021 № 211).

Таблиця 1

Шкала оцінювання результатів складання атестаційних екзаменів

За 100-бальною шкалою	Національна шкала	ECTS	Визначення
90–100	відмінно	A	Відмінна відповідь, виконання роботи (завдань) лише з незначною кількістю <u>помилочок</u> .
82–89	дуже добре	B	Добре виконання завдань, вище середнього рівня з кількома помилками.
74–81	добре	C	Загалом відповідь правильна, робота (виконані завдання) з певною кількістю <u>грубих помилок</u> .
64–73	задовільно	D	Задовільно – непогано виконані завдання, але з великою кількістю <u>недоліків</u> .
60–63	задовільно	E	Достатньо – відповідь і робота (виконані завдання) задовольняють мінімальні критерії якості.
менше 60	Незадовільно	F	Незадовільна відповідь, виконані завдання не відповідають критеріям якості

ЗРАЗОК БІЛЕТУ

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Освітня програма «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Форма навчання денна, заочна

БІЛЕТ № 1

1. Підвищення дієздатності держави та державного управління в контексті Послання Президента України до Верховної Ради України.
2. Структура механізму та органів публічного адміністрування.
3. Система органів, що провадять реєстраційну діяльність та їх компетенція.

Затверджено на засіданні Вченої ради ННІУ
Протокол № 3 від 22 листопада 2023 року

Директор навчально-наукового
інституту управління _____

Д.Л. Тарасенко

Список літератури

1. Kostenko A. Civil control over implementation of the commitments under the EUUkraine association agreement / A. Kostenko // Humanitarian Vision. 2019. №1.
2. Вороніна Ю. Є. Теорія та практика публічного управління та адміністрування [Текст] : навчальний посібник / Ю. Є. Вороніна. – Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2020. – 204 с.
3. Державне будівництво і місцеве самоврядування : посіб. для підгот. до іспиту. С. Г. Серьогіна, О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова та ін. Харків : Право. 2021. – 212 с
4. Державне та регіональне управління : навч. посіб. / О.Ю. Бобровська, Т. О. Савостенко, О. Ю. Матвеева, В. К. Лебедева. – 2-ге вид., доповн. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. 160 с.
5. Державне та регіональне управління: [підручник]. За заг.ред. Є.Г. Карташова. Київ, 2019. 223 с.
6. Еш Т., Ганн Дж., Лаф Дж., Луцевич О., Ніксі Дж., Шер Дж., Волчук К. Chatham House. Боротьба за Україну. Лондон: Королівський інститут міжнародних відносин, 2021. С.77.
7. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
8. Кармінська-Белоброва М. В. Деякі питання лідерства в системі публічного управління. Нові нерівності – нові конфлікти: шляхи подолання : тези доп. та виступів учасників III конгр. Соціол. асоц. України, Харків, 12–13 жовт. 2017 р. Харків, 2020. С. 209–210.
9. Концепція розвитку електронного урядування в Україні / О. Баранов, А. Семенченко. URL: https://www.irf.ua/files/ukr/conception_final.pdf
10. Концепція розвитку електронного урядування в Україні / О. Баранов, А. Семенченко. URL: https://www.irf.ua/files/ukr/conception_final.pdf
11. Концепція розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 №649-р [URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>]
12. Нагаєв В.М. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник / В.М. Нагаєв. – Х.: ХНАУ, 2018. – 278 с.
13. Нестуля О.О. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ ст. – початок ХХІ ст.): навч. посіб. Полтава: ПУЕТ, 2019. 375 с.
14. Нік Крейг. Лідерство починається з призначення. К.: Фабула, 2019. 240 с.
15. Основи публічного адміністрування : навч. посіб. / [Ю. П. Битяк, О-75 Н.П. Матюхіна, М.С. Ковтунтаін.]; за заг. ред. Н.П. Матюхіної. – Вид. 2-ге, допов. та перероб. – Харків : Право, 2021. – 238 с.
16. Основи публічного управління та антикорупційна діяльність. Навчальний посібник. Є.Г. Карташов, А.П. Миколаєць, А.В. Антонов, І.О. Драган, Н.В. Дацій та ін.; за заг. ред. Є.Г. Карташова, А.П. Миколаєця. Київ : Освіта України, 2020. – 303
17. Питання Міністерства цифрової трансформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856 URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pitannya-ministerstva-cifrovoyi-t180919>
18. План роботи Міністерства цифрової трансформації на 2021 рік : наказ Міністерства цифрової
19. Політична модернізація : [підручник]. За ред. д. держ. упр., проф. В. Б. Дзюндзюка; д. держ. упр., доц О. В. Радченка; к. соц. н. О. А. Котукова. Харків : Вид-во Асоціації докторів державного управління, 2021. 400 с.
20. Про адміністративні послуги, Закон України від 11.06.2017 № 5203-17. URL: <http://zakon3>
21. Про доступ до публічної інформації, Закон України від 01.05.2015 № 2939-17. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/2939-17>.
22. Про електронний документ та електронний документообіг, Закон України від 30.09.2015 №851-15. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
23. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах, Закон України від 19.04.2014 № 80/94-вр. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/80/94>.
24. Про захист персональних даних, Закон України від 01.01.2017 № 2297-17. URL: <http://zakon3>
25. Про захист персональних даних, Закон України від 01.01.2017 № 2297-17. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/2297-17>.

26. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. Дата оновлення: 11.10.2018. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр>.
27. Про інформацію, Закон України від 01.01.2017 № 2657-12. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
28. Про Національну програму інформатизації, Закон України від 01.08.2016 № 74/98-вр. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/74/98-вр>.
29. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 78. Ст. 109. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80>
30. Публічне адміністрування: навч. посібник / А.С. Даниленко, П.І. Юхименко, Т.В. Сокольська, С.П. Поліщук та ін.; за ред. Даниленка А.С., П.І. Юхименко, Т.В. Сокольської. – Київ: Центр учбової літератури, 2019. – 288 с.
31. Публічне управління = Public Administration : навч. посібник / А.В. Стасишин, Г.В. Капленко, Г.О. Комарницька та ін. ; [за заг. ред. А.В. Стасишина]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 460 с.
32. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник / А.О. Дегтяр, О.А. Дегтяр, Х.І. Калашнікова, М.К. Гнатенко. – Харків : НАУ «ХАІ», 2021. – 128 с.
33. Публічне управління та адміністрування : навчальний посібник [А. О. Азарова, Л. М. Ткачук, Л. О. Нікіфорова та ін.]. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 181 с.
34. Реформа системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні: стан, виклики, перспективи здійснення : наук. доп. / авт. кол. ; за заг. ред. В. С. Куїбиди. – Київ : НАДУ, 2018. – 180 с.
35. Романовський О.Г., Гура Т.В., Книш А.Є., Бондаренко В.В. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник. Харків, 2021. 100 с.
36. Сопівник Р. В. Вплив засобів корпоративної культури на формування ціннісного світогляду особистості в університетах наук про життя і навколишнє середовище. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: «Педагогіка. Психологія. Філософія». Редкол.: С. М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. 2020. Вип. 277. С. 247-254.
37. Сопівник Р. В. Конструювання кластеру лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислової галузі. Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб. наук. пр. 2019. Вип. 3 (72). С. 152–168.
38. Сопівник Р. В. Проблема лідерства у контексті трансакційного аналізу Еріка Берна. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: «Педагогіка. Психологія. Філософія». 2019. № 233. С. 372–378.
39. Сопівник Р. В., Мешко К. І. Виховання господарської дбайливості студентів аграрних вищих навчальних закладів в контексті лідерологічного аналізу. Монографія. Київ : Тов. «Ай Си Ес – Актив», 2019. 344 с.
40. Сопівник Р. Виховання лідерських якостей студентів аграрних закладів вищої освіти в умовах ринкових відносин. Edukacja zawodowa i ustawiczna. Warszawa: APS w Warszawie. 2019. С. 287–295.
41. Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Варивода Н.А. Лідерологія: навчальний посібник. К.: «Компринт», 2018. 488 с.
42. Таранюк К. В., Кобушко Я. В. Лідерство та команда в публічному управлінні : конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2020. 175 с.
43. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галуцько, П. Діхтєвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання четверте. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
44. Полішкевич Л.Д. Адміністративні послуги органів місцевого самоврядування: теоретичні аспекти. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2018. № 3. Том 29 (68). URL: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/3_2018/23.pdf

45. Ющенко М. Проблемні питання правового регулювання адміністративних послуг в Україні. Актуальні проблеми державного управління. 2019. Том 3. № 79. С. 92–97. URL: <http://uran.oridu.odessa.ua/article/view/185438>
46. Шпак Ю. В. Доступність центру надання адміністративних послуг – основа реформування місцевого самоврядування. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2021. № 1. С. 68–73. URL: <https://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-1-2021/11.pdf>
47. Дубініна О. А. Інформаційні технології в наданні адміністративних послуг: організаційно-правові аспекти. Європейський вектор економічного розвитку. 2019. № 4(30), 64–69
48. Дубич К. Публічне управління системою надання адміністративних соціальних послуг у сфері соціального захисту населення України. Економіка та держава. Серія «Державне управління». 2020. № 3. С. 34–39.
49. Пенська І. Сучасний стан надання адміністративних послуг населенню суб'єктами публічної адміністрації. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 41. С. 242–246
50. Розмаріцина Н. Шляхи удосконалення системи надання адміністративних послуг в Україні [Електронний ресурс] / Розмаріцина Н. // Публічне урядування. – 2020. – № 5 (25). – Режим доступу: <http://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/163>
51. Пальчук В. Програма «U-LEAD з Європою» у розвитку мережі центрів надання адміністративних послуг / В. Пальчук // Україна: події, факти, коментарі, 2018. № 7. С. 38–50. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr7.pdf>.
52. Муленко В. Діджиталізація сфери послуг України під час військового стану. III міжнародна науково-практична конференція учених та студентів “Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства”, м. Київ, 6–7 груд. 2022 р. С. 13. URL: <http://surl.li/eoreh>
53. Легеца Є. О. Діяльність суб'єктів публічної адміністрації щодо надання публічних послуг: проблемні питання та шляхи їх вирішення. Science Rise. Juridical Science. 2018. No2 2. С. 8-15. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/srjusc_2019_2_4
54. Матвійчук Р. М., Кандзюба С. П. Електронне урядування та електронна демократія : навч. посіб. Київ : ФОП Москаленко О. М. 2021. Ч. 10. С. 60.

Інформаційні ресурси

1. Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Державний комітет статистики України URL: www.ukrstat.gov.ua
3. Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва URL: <http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/index>
4. Закон України «Про державну службу» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-12#Text>
5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
6. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
7. Міністерство фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua>
8. Сайт Національного агентства України з питань державної служби URL: <http://www.nads.gov.ua/control/uk/index>
9. Сервер Верховної Ради України URL: <http://www.rada.gov.ua/>
10. Електронний навчальний курс «Лідерство та адміністрування». <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2039>
11. Держава у смартфоні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2709578-derzava-u-smartfoni-na-bankovij-anonsu-vali-prezentaciju-dla-ekspertiv-i-gromadan.html>
12. Єдиний державний портал адміністративних послуг. Офіційний портал URL: <https://poslugu.gov.ua/>
13. Портал державних послуг "iGov". Офіційний портал [URL: <https://igov.org.ua/>]
14. Електронне урядування. URL: <https://egovua.wordpress.com/egov>.

15. Міністерство цифрової трансформації. URL: <https://thedigital.gov.ua>.
16. Он-лайн сервіс державних послуг «ДІЯ». URL: <https://plan2.diaa.gov.ua>.
17. Програма «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади». URL: <https://egap.in.ua>.
18. Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів. URL: <https://trembita.gov.ua/ua/projects/trembita-vzayemodiya-reyestriv>.
19. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua>.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика академічної доброчесності

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Більш детально тут

Анкетування з академічної доброчесності: <https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtV1-dsENos1SCDRHfUpGia1YklgQK8j0/edit>

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку результатів навчання, отриманих у неформальній та / або інформальній освіті МДУ.

Ресурси:

<https://prometheus.org.ua/> - Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу

<https://www.ed-era.com/> - EdEra – студія онлайн-освіти

<https://www.prostir.ua/> - Громадський простір